

Inventaris van het archief van de gemeente Sluis, 1880-1941(1942-1969)

Inleiding

In 1880 was de herindeling van de gemeenten Sluis, Sint Anna Ter Muiden en Heille een feit. Vooral de laatste twee waren te klein om nog op een behoorlijke manier te kunnen worden bestuurd. Sluis viel ook niet in de categorie grote gemeenten, maar was in vroeger tijden tenminste nog een stad geweest. Aan het eind van de negentiende eeuw was deze nieuwe gemeente Sluis een overwegend agrarische gemeente. Er waren toen ook wat vissers, schippers en middenstanders. Men zou Sluis een wat een ingeslapen grensstadje kunnen noemen. In de twintigste eeuw zou dat langzaamaan gaan veranderen. Vooral na de Tweede Wereldoorlog kreeg Sluis naam als winkelstad. De aanwezigheid, in de jaren zeventig en tachtig, van een groot aantal sexshops verleidde vooral de Belgen tot het doen van allerlei aankopen. In oktober 1914 was er ook al zo'n invasie van Belgen geweest, maar dat waren vluchtelingen die de wijk zochten in het neutrale Nederland. Sluis, niet al te ver weg van de loopgravenoorlog die in Vlaanderen was ontstaan, kreeg nadrukkelijk zijn deel in de oorlogshandelingen. Tot tweemaal toe werd het stadje, in 1917 en 1918, gebombardeerd door de belligerenten, wat tot aanzienlijke schade leidde. De hele oorlogsperiode was het in Vlaanderen in bedrijf zijnde geschut duidelijk hoorbaar. Als uitvloeisel van de oorlog tierde de smokkel welig. De elektrische hoogspanningsdraad door de Duitse bezetter op de grens aangebracht, bleek geen beletsel. Na de oorlog volgde herstel van de schade. Sluis heeft veel te lijden gehad van de tweede wereldoorlog. Zowel in 1940 als in 1944 lag het tijdelijk in de frontlinie. In 1940 was er geen sprake van noemenswaardige schade. Wel had men te maken gehad met legering van Franse soldaten van 10 tot 23 mei. Belgische troepen namen de posities van de Fransen in en de bewoners van Sluis kregen het advies om te evacueren naar Heist en Knokke. Men was bang dat Sluis door de Duitsers gebombardeerd zou worden. Dit gebeurde echter niet. De terugtrekkende Fransen en Belgen bliezen bruggen op en ondermijnden straten, waardoor twee huizen volledig werden vernield en enige andere zwaar beschadigd raakten. Er werd voor duizenden guldens oorlogsschade aangericht. In het kanaal Sluis-Brugge werden twee grondduikers door de terugtrekkende Franse troepen vernield. Deze werden niet meer hersteld. Op de plaats van de grondduikers werd het kanaal afgedamd. Daardoor werd scheepvaart tot in Sluis niet meer mogelijk. In 1944 was de situatie echter geheel anders. Nu kreeg men te maken met veel oorlogsgeweld. Duitsers vluchtten vanuit Frankrijk en België door West-Zeeuws-Vlaanderen naar Midden-Zeeland. In de eerste dagen van september bevrijdden de geallieerden Antwerpen en zo kwam een grote haven onbeschadigd in hun handen. De vaarweg naar Antwerpen moest vrijgemaakt worden. Daarvoor werd het noodzakelijk om Zeeuws-Vlaanderen, aan de zuidkant van de Westerschelde te veroveren en midden-Zeeland aan de noordzijde om een veilige vaarweg naar de Sinjorenstad te bewerkstelligen. Het gebied kwam in de frontlinie te liggen en dat heeft men in Sluis geweten. Vooral de 11e oktober 1944 was een zwarte dag voor het stadje. Door veelvuldige geallieerde beschietingen brandde Sluis twee dagen lang. De bevolking sloeg op de vlucht. Toen het stadje op 1 november 1944 bevrijd werd, lag het grotendeels in puin. Vooral het stadhuis met het belfort had veel te lijden gehad van de bombardementen. De molen "De Brak" werd ook volledig verwoest. Deze werd in 1951 herbouwd. Op het moment van het bombardement telde Sluis 2439 inwoners. Er vielen 33 doden. Tweehonderdveertig woningen werd verwoest. Vierenzeventig waren zwaar beschadigd. In 1960 kon het raadhuis naar een uitvoerige restauratie weer in gebruik worden genomen, terwijl ook nieuwbouw en restauratie van deels verwoeste woningen had plaatsgevonden. De oude vestingswallen en poorten bestaan nog steeds en zijn grondig gerestaureerd.

Voor na de tweede wereldoorlog nam het toerisme in de gemeente een hoge vlucht. De liberale houding jegens de zich sterk veranderende seksuele moraal bevorderde dat, gepaard aan een openstelling van het winkelareaal op zondag. Sluis werd een echte winkelstad, die de nodige graantjes meepikte van de ontwikkelingen op recreatief gebied. De kust van Zeeuws-Vlaanderen werd een toeristisch oord van groot belang. In de directe omgeving bleef vanzelfsprekend de landbouw belangrijk

Geschiedenis van het archief en de verantwoording van de inventarisatie.

De in deze inventaris beschreven stukken zijn maar een klein gedeelte van het archief van de gemeente Sluis na 1880, het jaar waarin de gemeente Sluis, Sint Anna Ter Muiden en Heille werden samengevoegd. Vooral in de twintigste eeuw zijn vele stukken en dossiers verloren gegaan, met name in de herfst van 1944. Het stadhuis werd, zoals reeds vermeld, volledig verwoest en van het zich hierin bevindende archief van de gemeente over de periode 1880-1944 bleef niet veel meer over. Grote archiefbestanden zoals de notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders, de correspondentie en de akten van de burgerlijke stand gingen verloren. Het voormalige Rijksarchief in Zeeland te Middelburg leverde (slechte) kopieën van deze akten aan. Deze zijn niet in de inventaris opgenomen, omdat ze niet tot de oorspronkelijke archivalia van de gemeente behoorden. Wat er van het archief nog bewaard gebleven is, staat in deze inventaris beschreven. Het zijn dossiers en stukken, die zijn ingedeeld op basis van de laatst verschenen herdruk van de Basis Archief Code.

In 1945 begon de gemeente met een nieuw archief, gevormd volgens de beginselen van de toenmalige archiefcode van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Dit overgebleven gedeelte is ondergebracht in het hoofdstuk "stukken over bijzondere onderwerpen." Hier is zoveel mogelijk de indeling van de basisarchiefcode gevolgd van de VNG. Ook was er nog correspondentie van de gemeente-archivaris. Dit is als apart archiefje opgenomen. Als gedeponeed archief is de kadastrale registratie achterin de inventaris opgenomen. Deze archiefbestanddelen overschrijden de datering van het archief en lopen door tot 1969.

De oorspronkelijke inventaris is van de hand van L.J. Moerland, archivist te Goes. In 2015 is de inventaris aangevuld met bescheiden afkomstig uit andere archieven van Sluis, maar die in de hierachterliggende inventaris moesten worden opgenomen. Er zijn verder geen restricties aan de openbaarheid van de stukken.

Bronnen:

L. van Driel, Een leven in woorden, J.H. van Dale, schoolmeester-archivaris-taalkundige, uitg. Zutphen 2003.
Ing. M.H. Wilderom, Tussen Afsluitdammen en Deltadijken, deel 4, Zeeuwsch-Vlaanderen, uitg. Middelburg 1973.

Encyclopedie van Zeeland, deel III, uitg. Middelburg 1984.

Dagboek van burgemeester Aernoudts van Sluis - mei 1940 in: Herdenkingsjaarboek Bevrijding 1944 van de Heemkundige Kring West Zeeuwsch-Vlaanderen, uitg. Oostburg 1984.

Bijdragen tot de geschiedenis van West-Zeeuws-vlaanderen, nr. 14, uitg. Heemkundige Kring West-Zeeuws-Vlaanderen, 1985.

1. Stukken over bijzondere onderwerpen

1. Het organisme

1.1. Instelling, ontwikkeling en opheffing

1. Afschrift van de in 1739 afgegeven beschrijving van de stad Sluis van I. Tirion.
ca. 1880.
1 stuk.

1.2 Economische grondslag en rechtspositie

1.21 Eigendommen

2. Bestekken voor het verrichten van reparaties en onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.
1885,1887,1892.
3 katernen.
3. Bestekken voor het verrichten van reparaties en herstellingen aan het raadhuis.
1896,1900.
2 katernen en 1 stuk.
4. Overeenkomst met architect J.D. Looyen te Den Haag voor de levering en plaatsing van vier wijzerplaten met bijbehorend uurwerk op de toren van het gemeentehuis.
1909.
1 stuk.
5. Akte van overeenkomst voor het vervangen van het carillon in de stadhuistoren.
1910.
1 stuk.
6. Doorslag van de verordeningen op de heffing en invordering van een vergoeding voor het doen bezichtigen van het raadhuis en museum te Sluis
1936
2 stukken
7. Plattegrondtekening van de binnenstad
c. 1940
1 stuk

1.22 Aankopen

8. Akte van aankoop van grond, gelegen in de voormalige gemeente Sint Anna Ter Muiden van het stadsbestuur van Brugge.
1880.
2 stukken.
9. Akte van aankoop van een pakhuis, schuur en erf, sectie A, nr. 1584, van F.J. Demon.
1887.

- 1 stuk.
10. Akte van aankoop van het strookje grond tussen de Ridderstraat en Geweldigerstraat van M. Boursen e.a.
1893.
1 stuk.
 11. Akte van aankoop van het huis aan de Markt te Sluis, staande tegen het gemeentehuis, van A. Vermeulen.
1898.
1 stuk.
 12. Afschrift van de notariële akte van aankoop van grond in de Hoogstraat van L.G. James.
1905.
1 katern.
 13. Afschrift van de notariële akte tot aankoop van weiland, uitmakende een gedeelte van de voormalige stadswallen, van F.M. Blankert.
1916.
1 katern.

1.23 Verkopen

14. Akte van verkoop van een partij afbraak, afkomstig van de voormalige militaire kazerne in de Kapellestraat.
1880.
1 stuk.
15. Akte van verkoop van een perceeltje grond gelegen naast de hoofdwacht op de markt aan L. den Boer.
1880.
1 stuk.
16. Akte van verkoop van één centiare grond, sectie A, nr. 1609, aan L.J.C. Stern.
1886.
1 stuk.
17. Akten van verkoop van oude straatkeien, oude dakpannen, oud ijzer, oude metselsteen en afbraak.
1893-1919, met hiaten.
1 omslag.
18. Akte tot verkoop van grond aan de haven aan de N.V. Stoomtrammaatschappij Breskens-Maldegem.
1902.
1 katern.
19. Akte van verkoop van grond aan de Kaai aan het Rijk.
1903.

- 1 stuk.
20. Akte van overdracht van grond aan de Turnhoutstraat te Sluis aan J.N. Metz.
1903.
1 stuk.
21. Stukken over de verkoop van 40 m2 grond, sectie A, nr. 1948 aan het Rijk.
1906,1907.
2 stukken.
22. Afschrift van de notariële akte van verkoop van 22 centiaren grond, sectie A, nr. 1906
aan D. de Smit.
1912.
1 katern.

1.24 Schenking

23. Stukken over de schenking van het woonhuis aan de Hoogstraat door de gemeente aan
het Burgergast- en Weeshuis en de verbouw van dit woonhuis.
1889.
1 omslag.

1.25 Pacht, huur en ruiling.

24. Akten van verhuur van het Post- en Telegraafkantoor aan het Rijk.
1882,1891,1894.
3 stukken.
25. Akte van dading, aangegaan met I. Sanden over de huur van pakhuis en tuin aan de
Hoogstraat.
1887.
2 stukken.
26. Akten van verpachting van gronden te Sluis, Heille en Sint Anna ter Muiden aan
diverse personen.
1885-1925, met hiaten.
1 omslag.
27. Akten van uitgifte van grond in erfpacht aan de Groote Markt, secte A, nr. 1325,
Beestenmarkt, Korte Ommegang, zijkantweg aan de straatweg van Brugge naar Sluis
en grond te St. Anna ter Muiden.
1887-1902, met hiaten.
1 omslag.
28. Akte van uitgifte van grond in erfpacht op de Beestenmarkt voor een periode van
vijftien jaar, uitsluitend voor het gebruik van de daarop staande weegbrug aan F.
Withouck, suikerfabrikant te Brussel.
1888.
2 stukken.

29. Akte van uitgifte van grond in erfpacht (weiland in de Hoogstraat) aan de N.V. Nederlandsche Compagnie voor Aeroeengas te Amsterdam.
1900.
3 stukken.
30. Akte tot verpachting van twee percelen zijkantweg en vest aan A.J. du Fossé
1901.
1 katern.
31. Akte van ruiling van grond aan de noord- en zuidzijde van het perceel sectie A, nr. 1699 met H.R. Grahame.
1907.
2 stukken.
32. Doorslag van de notariële akte van ruiling van grond aan de Kaai met E.M. Murijn.
1927.
2 stukken.

1.37 Financiën

1.371 Begrotingen

- 33-45. Begrotingen van inkomsten en uitgaven.
1881,1924-1935.
13 omslagen en katernen.
N.B. deels met bijlagen, memorie van toelichting en stukken over de vaststelling, goedkeuring en wijziging.

33. 1881
34. 1924
35. 1925
36. 1926
37. 1927
38. 1928
39. 1929
40. 1930
41. 1931
42. 1932
43. 1933
44. 1934
45. 1935

1.372 Boekhouding

- 46-59. Grootboeken van inkomsten en uitgaven.
1880-1889
14 delen.
46. 1880 jan-juli
N.B. Aangetast door rode schimmel

- 47.. 1880 aug-december
- 48. 1881
- 49. 1882
- 50. 1883
- 51. 1884
 - N.B. Aangetast door rode schimmel
- 52. 1885
- 53. 1886
- 54. 1887
- 55. 1888
- 56. 1889-1891
 - N.B. Aangetast door schimmel
- 57. 1892-1894
 - N.B. Aangetast door schimmel
- 58. 1895,1896
 - N.B. Aangetast door schimmel
- 59. 1897,1898
 - N.B. Aangetast door schimmel

60-63. Registers van afgegeven bevelschriften tot betaling.
1886-1911.
4 delen en 1 katern.

- 60. 1886-1892
- 61. 1898-1903
- 62. 1903-1909
- 63. 1909-1911
 - N.B. Aangetast door schimmel

64. Contra-boek over door de gemeente-ontvanger gedane stortingen en opnamen van kasgeld bij de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten.
1944-1948.
1 deeltje.

1.373 Rekeningen van inkomsten en uitgaven

67. Stukken over het goedkeuren van de rekeningen van inkomsten en uitgaven van 1925, 1926 en 1928.
1927-1929.
1 omslag.

1.38 Archief

68. Inventaris van de archiefbescheiden van de stad over de periode 1329-1880, opgemaakt door J.A. Dorrenboom, met staat van in de brandkast van de gemeente aanwezige penningen ter gelegenheid van het 25-jarig huwelijk van M. Bogaard, 1797 en een exemplaar ten name van ds Jodocus van Lodenstein, 1677.
1881.
1 deeltje en 1 stuk.

69. Inventaris van de stukken van de verschillende gilden in het archief van de gemeente.
c. 1900.
1 stuk.

1.39 Verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen

70. Lijsten van kiezers voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer, de Provinciale Staten en de Gemeenteraad.
1888-1917.
1 omslag.

2. Belastingen

71. Repertoria van akten verleden voor het gemeentebestuur.
1880-1906.
1 pak.
72. Besluit van Gedeputeerde Staten om teruggaaf te verlenen van de grondbelasting over 1891 en het onbelastbaar stellen van het nieuwe gasthuis.
1891, maart 20.
1 stuk.

3. Volkshuisvesting

73. Bestek voor het slopen van de voormalige kazerne in de Kapellestraat en het bouwen van een welwaterput.
1880.
1 katern.
74. Bouwvergunning Sint Annaweg 47 voor een fabriek
1938
2 tekeningen.

4. Openbare zedelijkheid

75. Akte van eedsaflegging door de schatters van de lokaliteiten waarin sterke drank in het klein wordt verkocht.
1886.
1 stuk.
76. Doorslag van de verordening op het verstrekken door een vergunninghouder van sterke drank in het klein op de openbare weg
1905
1 stuk

5. Openbare gezondheid en milieu

77. Doorslag van de verordening houdende maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van hoofdzeer en andere huidziekten, met besluit tot intrekking
1856,z.j.

3 stukken

78. Doorslagen van de verordening op het begraven van lijken op de algemene begraafplaats, met wijziging, en de verordening op de heffing van begrafenisrechten in de gemeente Sluis
1869,1899,1931
1 omslag
79. Akten van uitgifte van grond op de Algemene Begraafplaats voor de aanleg van graven.
1881,1882,1884.
4 stukken.
80. Voorwaarden voor de verpachting van het onderhoud van de Algemene Begraafplaats.
1892-1908, met hiaten.
1 omslag.
81. Bestekken voor het schoonmaken en zuiveren van riolen, straten en goten en voorwaarden voor het ophalen van haardas en vuilnis
1885,1888,1892,1895,1900,1903,1906,1910.
5 katernen en 4 stukken.
82. Rekeningen van inkomsten en uitgaven van de vleeskeuringsdienst in de Kring Gemeente Sluis.
1922-1924,1935.
5 stukken.
83. Doorslagen van de verordening op de invordering van rechten ter vergoeding van de kosten verband houdend met de behandeling van besmettelijke ziekten
1930,1937
3 stukken

6. Openbare veiligheid

84. Bestek voor het verrichten van onderhoudswerk aan het gebouw van de voormalige hoofdwachter en aan de bergplaats voor de brandspuit.
1901.
1 stuk.

7. Verkeer en vervoer

7.1 Verkeer en vervoer te land

85. Bestekken voor de aanbesteding van de openbare verlichting in Sluis, Sint Anna Ter Muiden en Heille.
1885-1901.
1 omslag.
86. Voorwaarden voor de verpachting van de straatverlichting in Sluis, Sint Anna Ter Muiden en Heille.

- 1891-1913, met hiaten.
1 omslag.
87. Akten van verpachting van het tolrecht(aan de Steenweg naar de Kruisdijk).
1894-1901,1904.
8 stukken.
88. Stukken over de aanbesteding van het vernieuwen van bestrating in de binnenstad van Sluis, op de Zuidoord en op de weg van Sluis naar Heille.
1903,1907,1908,1912,1921.
1 omslag.
89. Bestek voor het vernieuwen van een goot aan de zuidkant van de Roode Leeuw.
1910.
1 stuk.
90. Akte van overeenkomst aangaande met H. Schoonbaert over het boren van een artesische put op de Grote Markt.
1910.
1 stuk.

7.2 Verkeer en vervoer over rails en te water.

91. Dienstregelingen van diverse stoomtram- en stoombootdiensten.
1887-1891.
1 omslag.
92. Doorslag van de verordening op het gebruik van de haven
1891
4 stukken
93. Journaal van ontvangen havengelden.
1908-1912.
1 katern.
95. Doorslagen van de verordeningen op de heffing en invordering van havengeld
1922
2 stukken

7.3 Posterijen

96. Bestek en processen-verbalen voor het bouwen van een post- en telegraafkantoor met direktorswoning in de Kapellestraat.
1880.
2 stukken.
97. Bestek voor het verrichten van onderhoudswerk aan het post- en telegraafkantoor.
1898.
2 stukken.

8. Handel en industrie

- 98. Bestekken en voorwaarden voor de verkoop van hakhout, kaphout en olmenbomen.
1889-1924.
2 omslagen.
- 99. Overeenkomst met de Nederlandse Compagnie voor aerogeengas tot het leveren van gas aan de gemeente.
1899.
1 katern.
- 100. Doorslag van de verordening op de veemarkten in de gemeente Sluis
1923
3 stukken

9. Jacht en visserij

- 101. Akte van verpachting van de jacht op gronden in eigendom van de gemeente.
1882.
1 stuk.
- 102. Akten van verpachting van het jachtrecht.
1885,1893,1900,1906.
4 stukken.
- 103. Akten van verpachting van het visrecht in de kaai.
1900,1904,1907.
3 stukken.

10. Onderwijs

- 104. Stukken over de bouw van een washok bij de woning van de onderwijzer.
1881.
2 stukken.
- 105. Bestek met tekeningen en proces-verbaal van aanbesteding voor het bouwen van de openbare lagere school met gedeeltelijk overdekte speelplaats.
1883.
3 stukken.
- 106. Voorwaarden voor de verkoop van op de openbare lagere school vervaardigde handwerken tijdens het handwerkonderwijs.
1886,1902-1907.
7 stukken.
- 107. Bestekken voor de bouw van twee schoorstenen op de openbare lagere school te Sluis.
1888,1889.
2 katernen.
- 108. Bestek voor de bouw van een schoorsteen op de openbare lagere school van Sint Anna

- Ter Muiden.
1891.
1 stuk.
109. Stukken over het herstel van de openbare lagere school en de onderwijzerswoning te Heille.
1892.
1 stuk en 1 katern.
110. Bestek voor het verrichten van herstelwerkzaamheden aan de onderwijzerswoning te Sluis.
1894.
1 stuk.
111. Bestek voor het verrichten van onderhoudswerk aan het woonhuis van de onderwijzer.
1898.
2 stukken.
112. Bestek voor het vernieuwen van het plafond in de school te Heille.
1902.
1 kateren.
113. Stukken over de verbouwing en het herstellen van de openbare lagere school te Heille.
1915.
1 omslag.

Archief van de gemeente-archivaris

114. Ingekomen en uitgegane stukken.
1933-1939.
1 omslag.

Gedeponeerd Archief

Archief van het Kadaster,1832-1969

N.B.: In de kadastrale registers van de gemeente Sluis werd onderscheid gemaakt in de volgende secties:

Sectie A:	de Stad
Sectie B,C,D, E en F:	Heille en Sint Anna ter Muiden

115. Oorspronkelijk aanwijzende tafel.
1832.
1 deel.

- 116-114.Perceelsgewijze leggers.
1832-1969.
11delen.

116. artikelen 1-228

- 117. artikelen 229-504
- 118. artikelen 505-656
- 119. artikelen 657-905
- 120. artikelen 552-563(sectie B, C, D, E en F)
- 121. artikelen 178-1842
- 122. artikelen 1875-2194
- 123. artikelen 2195-2515
- 124. artikelen 2517-2873
- 125. artikelen 2874-3228
- 126. artikelen 3229-3318

- 127. Alfabetische index op de perceelgewijze kadastrale leggers.
1946.
1 deel.

- 128. Register 71, nummerindex op de perceelgewijze kadastrale leggers.
1946-1974.
1 deel.

- 129. Register van verwijzing van de nummers der kadastrale percelen naar de artikelen van de perceelsgewijze legger, waarop ze voorkomen
z.j., 20^e eeuw
1 band

Stukken waarmee het verband met het archief niet duidelijk is

- 130 Afschrift van de notariële akte waarbij door D.A. de Kramer tuingrond aan de Zuideijkstraat te Sluis is aangekocht van mw A.M.C. Vereecken.
1921
1 katern

- 131 Afschrift van de notariële akte waarbij door P. de Smidt tuingrond aan de Zuideijkstraat te Sluis is aangekocht van mw A.M.C. Vereecken
1921
1 katern

- 132 Doorslag van de notariële akte waarbij door C.M.M. Ohmas tuingrond aan de Oude Kloosterweide wordt aangekocht van P.J. Terwoert
1936
1 katern